

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiastica Hymnodia Libri Tres

Secchi, Anacleto

Antverpiæ, 1634

Cap. XV. Deuotionis exterioris defectus varij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45942](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45942)

acedia, introiret in conspectu Dei in exultatione, quemadmodum alios hortari consueuerat. Maximi momenti est, ad feruorem concipiendum & prosequendum, exultatio ingressus, quemadmodum monuimus superiori Libro; sicut etiam ad acediam fouendam augendamq; magnum confert adiumentum tristitia ingressus, & post ingressum modus aut sedendi, aut standi. Qui toto corpore parieti adhærent, vel sedilibus, quando stare debent; vel caput & brachia extendunt super scamna, quando genuflectunt, somnum accersunt, ut citius accedat, & fortius occupet sensus. Inde forsitan multi contrahere possunt grauem noxam, quia culpa lata attentionem & integritatem non seruant, uti obseruat S. Bonauentura. non enim excusari possunt, quod somnolentia accidat contra voluntatem, cum eam situs electione inuitent. Qui cordis puritati student, caueant ab omni acedia & somnolentia, & ab omni occasione quæ illam fouere aut excitare potest: nam intenta supplicatio dormire cor mundum vetat.

D. Bonae.
in Spec.
diu. c. 9.

CAPVT XV.

Deuotionis exterioris defectus varij.

DECENTIA exterior, quæ etiam compositio corporis dicitur, pars deuotionis censetur à Patribus rei spiritualis; nam à cordis deuotione ortum ducit, eamdemque cordis deuotionem nutrit & auget. Hinc dicebat S. Damascenus: *Quemadmodum ex duplici natura compositi sumus, intellectuuali scilicet & sensibili, ita & duplicem deuotionem Deo offerimus, scilicet*

S. Dam.
1.4. Fid.
cap. 13.

M m 5 spiri-

*Reuerentia
exterior est
medulla
officij.*

spiritualem, quæ consistit in mente interiori; & corporalem, quæ versatur in exteriori corporis humiliatione. Hæc exterior deuotio omnes actus corporis exteriores, qui reuerentiam erga Deum ostendunt, uti prostrationes, genuflexiones, inclinationes, pectoris tunctiones, & Crucis signa, opportuno tempore inter psallendum obseruanda, complectitur. Quæ omnia reddunt Hymnodiam deuotam, si adsint, sicuti quando desunt, reddunt Hymnodiam indeuotam; vel, uti grauiter ac verè

Turrecrem.
c. 20. Reg.
S. Bened.

aiebat Turrecremata, tunc deest medulla holocaustorum. Expendebat hic Doctor illa verba in Regula D. Benedicti deuotionem & reuerentiã suadentis; *Si cum hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, nõ presumimus nisi cū humilitate & reuerentia; quanto magis Domino Deo vniuersorum cum omni humilitate & puritatis deuotione supplicandum est.* Ibi Turrecremata dicit deuotionem esse illam medullam holocaustorum, quam

Psal. 65.

spondebat Dauid dicens: *Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum.* sine qua deuotione holocausta sint prorsus arida.

*Exteriorũ
cerimoniarum
religiosus
usus.*

Omnes corporis motus ab Ecclesia præscripti, sicuti sunt religiosè instituti tamquam signa & testimonia interioris cultus ad Deum directi, ita sunt à psallentibus omni studio custodiendi & obseruandi, ut erga Deum nostrum simus non minùs vr bani, quàm Regum & Principum ministri conantur esse, nil deficientes in obseruatione eorum rituum qui ad illorum spectant reuerentiam. Si quis hos ritus inclinationum, genuflexionum, pectoris tunctionum negligeret, non modicæ culpæ fieret reus, quamuis modica videantur & leuia quæ negliguntur; quia verè non sunt

sunt nec leuia, nec modica, cum respiciant Dei cultum religiosius & decentius perficiendum. Sublimitas finis, ad quem diriguntur aliqua, reddit sublimia & alta quaecumque ex se forent vilia & leuia. Libeat hoc loco expendere aliquam ex minoribus caerimoniis in diuino Officio adhibendis, quae cognita declarabit ceterorum sublimitatem. Nos Clerici Regulares Paulini in nostris Regulis ad chori disciplinam traditis admonemur, vt surrecturi à sede tempore nocturnae Hymnodiae, quo solo tempore nobis permittitur sessio, ad inclinandum ad versum doxologiae, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, studeamus assurgere, antequam finiatur versus vltimus Psalmi qui est ante doxologiam. Ad quid tam subtilis obseruatio, antequam expleatur versus vltimus? nonne satis erat dixisse, assurgere studeant ad versum, *Gloria Patri, & Filio, &c.* Non deerit fortasse qui dicat, eam esse nimis minutam obseruationem; verum non minutam dixerit, qui eam traditam cognoscit ab antiquioribus Hymnodiae studiosis, à quibus nos deinde accepimus. eamdem tradidit D. Bonauentura in Speculo Disciplinae. Eam non dixerit minutam, qui finem considerat ad quem illa dirigitur, nimirum, vt ad integrum versum, *Gloria Patri, &c.* possit deuotus psallens profundè se inclinare. Nisi surrexerit ante finem vltimi versus, continget vtique, non sine magna irreuerentia, vel adhuc sedere, vel esse in via surgendi, dum à choro pronuntiatur hic nobilissimus altissimusque doxologiae versiculus, qui gloriam vni trinoque Deo profitetur.

Dignatus est Deus declarare mortalibus, quàm magna

*Dei cultus
nihil leue
cognoscit.*

*Reuerentia
ad versum,
Gloria Pa-
tri, &c. de-
bet esse
prompta.*

*D. Bonau.
in Spec.
cap. 9.*

*Dei mira
dignatio
erga pro-
fundè in-
clinantes
ad Gloria
Patri, &c.
Idem ibid.*

*Non incli-
nantes ad
Gloria Pa-
tri, &c. pu-
niuntur à
Deo.*

magna res sit hæc obseruatio, quæ primo aspectu minima videbatur, dum voluit visitare mira dulcissimaque benignitate eos, qui alacres ac prompti assurgunt ad huiusmodi inclinationem præueniendam, vt eam maiori expleant reuerentia. Refert S. Bonauentura, sanctum quemdam senè non semel vidisse tẽpore Psalmodiæ beatam Virginem Deiparam in medio chori existentem, vni-
genitum Filium suum inter brachia habentem, quæ assurgentibus promptè ad inclinandum dum cantaretur, *Gloria Patri, & Filio, &c.* offerebat ipsum infantulum, qui inclinanti vicissim se inclinaret; quam gratiam non offerebat aliis ad assurgendum negligentioribus. Ex qualitate tanti præmij concessi inclinantibus promptè ac perfectè cognoscere quisque potest rei, quæ minima censebatur, sublimitatem; quemadmodum ex pœna aliquando visibiliter inflictæ negligentibus licet cognoscere grauitatem defectus, quando deficimus in hac obseruatione. Proditum est in Chronicis sancti Francisci, quòd ex hac vita decedens Religiosus negligentior in hac obseruanda inclinatione, visus est post mortem positus super altissimam columnam in medio maris sitam, ibique manens continuo percussus timore cadendi, tenebatur centies in die & centies in nocte profundè se inclinare, donec omnes inclinationes in diuino Officio, dum viueret, tum omissas tum malè expletas suppleret. Visio est ista, quæ licet non habeat certitudinem infallibilem, declarat tamen æstimationem inclinationum apud Deum; vt discamus, quòd nil leue aut minutum sit censendum in sacris cærimoniis, cum omnes ad Dei cultum dirigantur.

Offenditur

Offenditur hæc externa compositio corporis
 variis modis à psallentibus. Primò, si tempore
 sessionis, vbi ea conceditur, quis se totum in se-
 des effundat, membra inconcinnè laxans, aut
 crura, alterum alteri superimponens, aut vestem
 & superpelliceum malè disposita tenès. Is Deum,
 cui adstat, & quocum loquitur, vel non cogno-
 scit, vel non timet, vel non considerat: nam co-
 ram eo se gerit tali familiaritatis modo, qualis ne-
 que coram maximè domesticis, imò neque co-
 ram subditis permittitur inter ciuiliū morum
 professores, sed acriter reprehenditur. Offendi-
 tur deinde ab iis, qui nutibus, gestibus, verbis,
 aut, quod grauius esset, clamoribus signum
 ostenderent stomachi & indignationis in eos, qui
 aliquod committunt in choro erratum, siue in le-
 gendo, siue in canendo, siue in aliquo alio mu-
 nere. Nec minùs offenditur ab iis, qui in eisdem
 errantes licenter faciem oculosque tantummodò
 conuertunt. Nec enim desunt quidam adeò le-
 ues, qui, audito verbi gratia vnico *Alleluia* in-
 tempestiuè prolato, statim in errantem oculos
 coniciant, vel toruo aspectu, vel risus irrisio-
 nisve signo eum intuentes. Prædictæ leuitates *A leuitati-*
 gignunt in opere Dei haud leuia mala. Possunt in *bus in cho-*
 primis errantem confundere ac perturbare. Pos- *ro absti-*
 sunt item ipsos aspicientes & indignabundos ex- *nendum.*
 citare ad risum, aut ad grauiorem aliquam ani-
 mi dissolutionem. Saltem dissipant tum eam gra-
 uitatem muneri, loco, personis maximè debi-
 tam, quæ ab Hymnographo valdè æstimabatur,
 quamque sibi semper habebat ipse propositam,
 quando ad psallendum Deo accedere volebat.
Confitebor tibi in Ecclesia magna, in populo grati Psal. 34.
laudabo

laudabo te ; tum eam modestiam , qua maxime tenentur omnes Ecclesiae ministri , etiam ij , qui ex Officio debent errata in choro corrigere.

*Inordina-
tiones qua-
libet vi-
tanda in
choro.*

Offenditur praeterea ab iis , qui , in choro minus aliquod habentes , propriae desunt obligationi ; quia nempe minime aduertunt , quando & quomodo ipsis incumbat proprii muneris executio. Si quis non praenuntiaret Antiphonam , aut versiculum non enuntiaret sibi debitum , aut alterum pro altero proferret , is grauem afferret iniuriam chori dignitati & sanctitati , eamque perturbaret harmoniam , qua praesente , chorus nostrorum Templorum videtur similitudinem referre Paradisi , qua deficiente , omnia redduntur confusa , dissona saltem. Nam quando vnusquisque psallens opportunè executur muneris sui functionem , tunc multi psallentes videntur vnus psallens , & omnia explentur maxima cum delectatione. Si haec desit ordinata munerum praescriptorum executio , psallentes nihilo dissimiles sunt musico illi , qui citharam assumens pulsandam , chordas minime tangit loco & tempore opportuno , alteram etiam pro altera inordinatè pulsat , haud sine audientium fastidio. Studio itaque non mediocri opus est circa rectam munerum in choro executionem , vt omnia peragantur ea qua decet reuerentia , grauitate , ordine , perfectione , vtque sint Deo accepta.

Maximè tandem dicitur offendi externa eadem compositio ab iis , qui non modestiae solius , sed honestatis etiam Clericalis obliti , accederent ad diuina persoluenda Officia in Domo Dei sine tonsura , quam erubescant gestare , aut sine vestibus muneri , loco & statui congruis. Quid si alij ad

ad eam morum deuenirent prauitatem (quem-
admodum alicubi nonnullos deuenisse audiui) vt
secum ad Ecclesiam ducere canes auesque vena-
ticas auderent? isti non pij cantores, sed impiis-
simi illusores, ac Templorum profanatores à Deo
censebuntur, dignas tanta temeritate pœnas ali-
quando subituri. Pietas, modestia, honestas sunt

*Psallentiũ
ornamen-
ta qua.*

Adiumenta ad suadendam harum cœrimonia-
rum obseruantiam exactiorem sunt nobis ob-
niam, si rectè aduertere non pigebit quæ obser-
uauerint Ethnici, & quæ decent Christianos. In

*Ethnico-
rum reue-
rentia in
Templis &
cultu Deo-
rum.*

primis pudeat nos negligentiores reperiri ad Dei
veri cultum, quàm fuerint idololatræ ad cultum
falsorum deorum. Si quæ de istis scripsit Seneca
attendamus, nostram socordiam reprehende-
mus. scribit enim: *Egregiè Aristoteles ait, num-
quam nos verecundiores esse debere, quàm cum de
diis agitur; si intramus Tempia, compositi; si ad sa-
crificium accessuri, vultum submittimus.* En ve-
recundia, compositio, submissio ab illis Ethnicis
requisita & obseruata cum diis, imò cum dæmo-
nibus, qui reputabantur dij. Præstat etiam audi-
re quæ tradit Iamblichus circa huiusmodi ri-
tum obseruationes, quia magis confundemur
nos Christiani, qui religiosiores esse debemus.

*Oportet, ait, ritus adorationis antiquos, tamquam
sacros, conseruare semper intactos, nec demere quid-
quam, nec aliunde quid addere.* Si expendantur
huius Scriptoris verba, non poterimus non eru-
bescere, dum ipse requirit tantam erga ritus æsti-
mationem, vt illicitum dicat eos negligere.

*Iambl. lib.
de Myst. c.
de Nom.
diuin.*

Verùm, omissis idololatræ, vrgeat nos exem-
plum sanctorum Angelorum, qui eidem vni tri-
noque

*Angelorũ
reuerentia
corã Deo.*

noque Deo eiusque mysteriis deseruientes astant,
dum nos in Templis ei Sacrificia Altaris & Pal-
morum offerimus. Hi visi sunt à sanctis viris,
præsertim à diuo Chrystostomo, tanta cum reue-
rentia Templis adesse, vt describantur sequenti-
bus signis: *Splendidissimis stolis induti, nudo pede,
aspectu intento, vultu demisso; magna reuerentia,*

S. Nilus
Epist. ad
Anastaf.

ita eos visos esse ab hoc sancto viro narrat beatus
Nilus eiusdem sancti Chrystostomi discipulus.
En quanta reuerentia tum interiori tum exteriori
adstare student Angeli in nostris Templis.
Nam splendor ille vestrum & nuditas pedum in-
ternum declarant candorem & innocentiam. Vul-
tus demissio, intentio aspectus & reuerentia
ostendunt externam compositionem atque de-

*Angeli in-
dignantur
irreueren-
tibus homi-
nibus.*

S. Petrus
Damiani
l. 3. Epist. 8.

cetiam. Pungere nos debet hæc Angelorum com-
positio & incitare ad imitationem, ne nobis in-
dignantur, sicuti indignari negligentibus & ir-
reuerentibus asseriuit beatus Petrus Damiani di-
cens: *Quantò putamus aduersus nos zelo mouen-
tur (Angeli nempe) dum in conspectu illius nos ir-
reuerenter sedere conspiciunt, cui scilicet ipsi ire-
mentes assistunt?* Consideratio itaque reuerentia
tantorum Spirituum nos incitare ac prouocare
deberet ad eandem reuerentiam.

*Deus co-
lendus à
nobis spiri-
tu & cor-
pore.*

Illud quoque nos maximè vrgere debet, quòd
Deum, cui astant, non animo & spiritu solo,
sed & corpore & membris colere debemus. Si
quando cum Principibus viris acturi ad terram
vsque nosmet inclinamus, capite reuerenter de-
recto, vestibus decenter compositis; cur Deo al-
tissimo, à quo remissionem peccatorum & æterna
dona exquirimus, & expectamus, quo cum agi-
mus de cultu ipsi debito, vix genua flectere, &
capita

capita inclinare dignabimur? Factum istud
 (verbis utar Tertulliani) irreligiosissimum est. Tertul. lib.
 Confundat nostras irreuerentias humilitas & re- de Orat.
 uerentia Christi Domini, qui Patrem oraturus in cap. 12.
 horro procidebat in terram, non autem tantum *Christi Do-*
 se inclinabat. Si medicus prostratus orat, non in- *mini oran-*
 clinabitur ægrotus? Iudex orat cum reuerentia, *tis reueren-*
 & orare cum reuerentia dedignabitur iudican- *tia.*
 dus? Orat Deus creator genibus & corpore pro-
 uolutus, & creatura vilis stans erecto capite ora-
 re audebit? Proh scelus! Discamus aliquando à
 personis sanctitate insignibus humilem reueren-
 tiam, & reuerentem humilitatem, quando agen-
 dum est cum Deo in oratione. Magdalenam pro- *D. Maria*
 fero postulaturam veniam peccatorum & indul- *Magdalens*
 gentiam, quam obtinuit omnium culparum ple- *& D Ste-*
 nissimam, ita ut meruerit audire, *Remittuntur*
tibi peccata tua, vade in pace. Aduertamus quan- *ta reue-*
 ta cum reuerentia & humilitate accessit ad oran- *rentia ad*
 dum. Hæc refertur à sancto Euāgelista, non ante *Deum.*
 faciem, sed post tergum Domini ad illius pedes *Lucæ 7.*
 prouoluta, non verbis, sed lacrymis exorans. Ste-
 phanum item Leuitam præclarissimum subiicio,
 qui pro inimicis veniam exoraturus dicens, *Do-*
mine ne statuas illis hoc peccatum, genua posuit, *Actor. 7.*
 ut maiori exoraret reuerentia. Hæc exempla nos
 urgeant & incitent, ut emendationem aliquando
 amplectamur; & qua par est deuotione & reue-
 rentia Deum nostrum adæmus, qui sicut irreue-
 rentiæ defectus detestatur, ita reuerentiæ actus
 diligit ac copiosè remunerat.